# Часи, оповиті легендами…

*Десь має ж бути, десь вона та є!*
*Своя. Свобідна. Ще не занапащена.*
*Де вже не владен лях ані Аллах.*
*Дністро і Буг, Поділля і*
*Брацлавщина*
*самі себе вивозять на волах.*

*Ліна Костенко*

Заледве благословилося на світ, як Микола розплющив очі й поглянув у маленьке віконце, через яке вранішнє сонце доправляло своїх посланців, щоб розігнати морок ночі. Промінці ніби вихоплювали з лабет темряви нехитрий скарб та й усю хатину, з якої ще не встиг зовсім вивітритися запах свіжого дерева та глини. Уздовж стін простягалися лавки. У кутку біля образів стояв довгий, вузький дерев'яний стіл, на якому лежав хліб та стояла сіль. Чоловік не став засвічувати каганець, щоб не побудити домочадців. Він одягнув сорочку, взув постоли і, накинувши на плечі свиту, зник за дверима. «Як то вестиметься нам тут, на новому місці?» - подумки звертався до себе чоловік, і серце його млосно щеміло в передчутті невідомого.

Тільки-но займався світанок. Тоненька світла смужка на горизонті ще невиразно відділяла небо від землі. Сонечко неквапно виходило зі свого нічного сховку, даруючи всьому живому новий день. Воно простягало свої руки-промені все вище вгору, розливало життєдайне тепло і напувало ним усе навколо. Селянин оглянув власне обійстя: нова дерев'яна рублена хата, надійно вкрита соломою, біля неї – нещодавно посаджений садок, далі простягався чималий шмат городу.

Микола Гордієнко перебрався з усією родиною на Слобожанщину зовсім недавно у пошуках кращої долі. Там, за правим берегом Дніпра, життя

ставало щодень тяжчим. Українці зазнавали все більших утисків. Потерпали козацькі діти за мову, звичаї, віру. Ще жевріла надія, коли Богдан Хмельницький з козачим військом кіньми потоптав супротивника під Жовтими Водами, та розтанула вона, як марево, коли пало воїнство під Берестечком. Тяжкими путами оповила неволя, звідусіль насувала смерть. Хотілося чимдуж вирватися, вирятуватися з тої безвиході.

- Чули, що розповідають про Харків хутір, як розрісся він у фортецю?
- Кажуть, що козаки з родинами живуть там «свободно»!
- Так, так, говорять, цілі слободи виникли навколо, бо їде туди наш брат, тікаючи від тяжкого ярма…
- Чого ж чекаємо, може, доля усміхнеться та знайдемо таки Україну в Україні? – гомоніли селяни, підбадьорюючи одне одного.

Довго міркував Микола, почувши про вільготне життя в Дикому полі, проте знав, що й там чатує на них небезпека: щовесни татари виходять у похід, щоб грабувати й руйнувати. Добре знав господар про цих людоловів, що полонили українські душі, називаючи їх ясиром, та продавали у рабство. Не раз доводилося зустрічатися з ними і доводити, що добре тримає шаблю в руках. Що чекає на них у тому далекому, незвіданому краю? Чи не занапастить він себе та рідних? Та ж розповідають, що збудовано там цілі міста-фортеці, здатні оборонити й захистити в разі потреби**.** Не один день обсідали тяжкі думки Миколину голову, та все-таки чоловік зважився. Одної темної ночі розчинилася валка відчайдухів у темряві, щоб вже ніколи не повернутися назад.

Непростими були мандри тим битим шляхом, ймення якому Муравський. Довго блукали вони Україною, доки не дісталися селища під назвою Мерефа. Роздивилися, розпитали людей про «займанщину», дізналися, що справді кожен переселенець може стати власником орної землі,

лісу та сіножаті, які може обробити, – і залишилися. Вирішили, що перезимують у Мерефі, а навесні збудують власні житла.

Недалеко від поселення була чудова місцина: ліс, яруга, невелика річка Озерянка, звірина й риба, плодюча земля навкруги, соковита трава. Дуже до душі припала всім та місцевість, й вирішено було заснувати тут хутір. Недовго й над назвою думали.

- Озеряни, нумо до кулешу! – гукнув хтось до дітлахів, що весело бавились біля водойми. Припала та назва до душі всім. То й жили озеряни мирно, будували хижки, облаштовувалися в новому краї.

Микола теж обзавівся господарством, ходив під містечко Валки, де здавна жили пасічники, бо дуже сподобалося йому ремесло й хотів перейняти те вміння. Ось і зараз він вийшов оглянути невтомних трудівниць, які готувалися вже до нового дня. Що ж, незабаром ярмарок у Харкові, він повезе свій крам, а натомість придбає сільськогосподарський реманент та різне хатнє начиння.

Пригадалося, як ярмаркували минулого разу. Чого тільки не навезли туди місцеві майстри! Тут і харків'яни-римарі з чудовими ременями, й чугуївські кушнірі, що майстерно навчилися вичиняти звірячі шкіри, а скільки в них добротних кожухів, кучерявих шапок. Очі розбіглися від такого краму! З Богодухова привезли міцні чоботи, яким, мабуть, і зносу не буде. Жіноцтво надовго затрималося біля нововодолазьких гончарів, які вихваляли свій товар. Яких тільки кухлів та тарілок не виготовили їх вправні руки! А від майстринь з Харкова, що ткали із місцевої вовни килими, які називалися коцами, господинь годі було й відтягти. Вихваляючи свій товар, жінки розповідали, що їхні коци прикрашають оселі далеко за межами України. А скільки там було склярів зі своїми виробами, бондарів та стельмахів, які продавали візки та сани. Гончарі виготовляли не тільки посуд, вони навчилися робити навіть кахель для груб. Ярмарок гудів, неначе вулик у

сонячну днину. Який же все-таки роботящий та завзятий наш український люд!

Потім усією хуторянською громадою відвідали храм, зведений в ім'я Успіння Пресвятої Богородиці, просили щастя-долі в новому краї. Придбав тоді у місцевого художника ікону. Дуже вразила вона його. Лик Богородиці мав надзвичайну схожість з обличчям його коханої дружини Марії.

Образ був написаний на полотні, прикріпленому до дошки. Контури фігур грубі, кольори – червоний і блакитний. Богородиця зображена поверненою в бік Немовляти, на ній червоний хітон і блакитний мафорій, на голові корона; права рука її в позі моління, а лівою вона підтримує Немовлятка Христа, який сидить у неї ніби на колінах біля лівої руки. Немовлятко одягнене в червону сорочку-хітон, на голові у Нього така сама корона, як у Богородиці, в лівій руці він тримає невелике Євангеліє, а правою благословляє. Німби у обох жовті. Починаючи від плечей, довкола німбів Богородиці та Христа на тлі ікони йшли зірки. Вгорі ікони, справа й зліва, хмари.

Щодня він ревно молився перед цим образом. Нехай захистить їх Мати Божа від усіх напастей та оборонить від ворогів...

Микола попорався коло бджіл, пішов яругою до річки, щоб поглянути на сінокіс та засіяне житом поле. Неспокійно було на душі, щось гнітило її, пригнічувало передчуття чогось невідворотного: давно чув він розмови про те, що татари знов орудують в степу, що славний полковник Харківського полку Григорій Донець-Захаржевський нещадно громить розбійницькі орди. Не хотів, щоб хтось прочитав його тривожні думки, тому й пішов з хутора . Нахилився над річкою, зачерпнув пригірщ холодної води, умив чоло … і раптом помітив волохаті хутряні шапки, що раз у раз мигтіли над краєм яруги.

Вихором помчав Микола в бік хутора, куди, сторожко озираючись, прямувала невелика зграя ординців. До своєї хати добіг він саме тоді, коли татарин, відчинивши сінешні двері, застиг на хвильку, вражено оглядаючи яскравий образ Богородиці в червоному хітоні, що ніби з докором дивилася на хижака в людській подобі. Та чоловікові досить було тієї миті, щоб схопити шаблю і зарадити страшному лихові…

«Порятувала, порятувала…» - пульсувала думка в його голові, коли разом з іншими хуторянами, рятуючись, похапцем прямував з родиною до Мерефи.

І було літо 1670…

## Перст Богородиці

*У вогні перетоплюється залізо у сталь, у боротьбі перетворюється народ у Націю.*

*Є.Коновалець*

День видався прохолодним та вітряним. Ще зранку накрапав дрібний дощ, який повільно стікав по обличчю, та зараз він припинився. До Благовіщенського собору неквапливою ходою простувало двоє чоловіків в однострояx, хіба що хрестик у петлицях відрізняв одного від іншого. Це був чоловік років сорока, невисокий на зріст, худорлявої статури, проте упевнені рухи та глибокий, проникливий погляд темних очей видавали міцну духом і тілом людину. Його супутник справляв дивне враження: з одного боку, він мав по-справжньому військову виправку, у той же час рухи його були іноді нерішучими, кроки – не завжди впевненими, але чоловіка підтримувала надійна рука супроводжуючого, і він покірно прямував до величної споруди.

Сьогодні в храмі велелюдно, адже 12 листопада православна церква вшановує чудотворний образ – головну святиню й покровительку всієї Слобожанщини. І він, Сергій Гордієнко, присутній на цьому священному для віруючих дійстві. Ще зовсім недавно він виконував свій громадянський обов'язок - перебував у зоні проведення операції об'єднаних сил, захищаючи кордони рідної Харківщини, проте змушений був повернутися. Під час одного з бойових чергувань він стежив за лінією розмежування, раптом в очах ніби спалахнув пекельний вогонь - і світло навколо померкло. Виявилося, таким чином випробовувався новий пристрій терористів, який згубно впливає на сітківку ока. Тривалий час він лікувався, проте нічого не допомагало: зір не відновлювався.

Отець Юрій – військовий капелан, який здійснював у їхній частині душпастирську опіку, привів його сюди, бо цього року святкування стало справді особливим. Духівник розповів, що Харківська єпархія Української православної церкви, разом з громадськими організаціями, що представляють інтереси незрячих, розпочали масштабну програму, метою якої стало створення рельєфної копії Озерянської ікони й розміщення таких образів у всіх храмах Харківщини.

Багато праці доклали однодумці, щоб така мета була успішно реалізована. Спочатку з металу була виготовлена майстер-копія ікони, а потім, як йому пояснили, використовуючи електролітичне нарощування матеріалу, з міді були виготовлені, ніби вирощені, копії. Торжества почалися ще 9 листопада, коли митрополит Онуфрій у присутності великої кількості духовенства та вірян освятив цей тактильний образ та відзначив тих людей, які працюють з незрячими.

Після освячення ікони відбувся хресний хід в Озерянах, на місці явлення ікони ще в XVII столітті. У наступні дні тактильний образ побував у всіх місцях, з якими він пов'язаний історично. Десятого листопада відбулася

божественна літургія в Святопреображенському курязькому чоловічому монастирі, а потім відбувся хресний хід до джерела святого Онуфрія Великого. Саме тут, в Курязькому монастирі, відбулося одне з найбільших див, пов'язаних з цією іконою: п'ятирічний Григорій Квітка-Основ'яненко отримав зцілення від сліпоти. За переказами, добра цілителька недуг щедро подавала милість від цілющого Свого образу. Найбільш пам'ятним було благодіяння Божої матері, явлене Харкову від святої Її ікони в 1833, 1848 і 1871 роках, коли лютувала в місті холера й забирала з собою в могилу безліч жертв. Переказують, що Всесвята Володарка зцілює від свого благодатного образу й нині. Наступного дня ікону вшановували в Озерянському храмі, що на Холодній горі, після чого її урочисто перенесено до кафедрального Благовіщенського собору.

А сьогодні вже відбулася архієрейська служба та незвичайний хресний хід, адже ноші з іконою на своїх плечах несли четверо незрячих з Харкова, Луцька та Києва (Сергій цього не бачив, про все те йому розповідав капелан, що стояв поруч). Проте чув чоловік янгольські голоси, що наповнили душу сяйвом та зміцнили вірою – то хор таких же людей, які нічого не бачать очима, але все відчувають серцем. Вони приїхали з Луцька, щоб своїм співом ушанувати Озерянський образ захисниці Слобожанщини.

І раптом… Сергій відчув, що щось змінилося. Йому здалося, що на мить він побачив тіні, які промайнули в очах. Принаймні, таким було враження. Чоловік усміхнувся і подумав, що так воно й повинно статися, бо сказано, що кожному по вірі його буде дано.

А ще він свято переконаний у тому, що на рідній землі врешті запанують мир та спокій і благословенною у віках буде його рідна земля.

Був листопад 2017…